

OPIS DOBREJ PRAKTYKI

1. Dane dotyczące podmiotu ubiegającego się o wpis

nazwa inicjatywy	„Dom na Osiedlu”
nazwa podmiotu	Towarzystwo Przyjaciół „Domu na Osiedlu”
dokładny adres	Łódź, 91-348, ul. Kalinowa 5 m 2
gmina	Łódź
powiat	Łódź
województwo	łódzkie
telefon	42 651 13 57
adres strony internetowej	www.domnaosiedlu.pl
faks	
adres e-mail	domnaosiedlu@gmail.com

2. Charakter podmiotu

Obywatele zorganizowani (zaznacz):

- w radach i komitetach utworzonych przez władze publiczne
- w radach i komitetach zorganizowanych z inicjatywy mieszkańców
- zebraniach wiejskich i sołectwach
- w organizacjach pozarządowych
- nieformalnych grupach obywatelskich
- indywidualne osoby

3. Rodzaj(e) podjętych działań na rzecz realizacji potrzeb społeczności lokalnej (zaznacz):

- realizacja zadań publicznych na zlecenie władz lokalnych
- działalność charytatywna i opiekuńcza
- działalność edukacyjna i wychowawcza
- działalność wspierająca rozwój społeczności lokalnej
- działalność na rzecz podniesienia warunków życia
- działalność na rzecz zachowania i rozwoju lokalnych wartości kultury i tradycji

4. Przedmiot działalności

Projekt „Dom na Osiedlu” od 19 lat realizuje „Autorski program przystosowawczy do życia i pracy w społeczeństwie dla osób z głębszym upośledzeniem intelektualnym”. Jego uczestnicy mają możliwość pełnego przystosowania się do warunków życia codziennego, integracji społecznej oraz odzyskania należnych im praw. Program dotyczy osób, dla których jedyną propozycją organów samorządu terytorialnego jest dożywotni pobyt w domu pomocy społecznej. Jest praktyczną realizacją zapisów Konwencji Praw Osób Niepełnosprawnych.

5. Opis działań

„Autorski Program Przystosowawczy do Życia i Pracy w Społeczeństwie dla Osób Niepełnosprawnych Intelektualnie” został napisany przez prywatną osobę w 1993 roku. W tym samym roku z inicjatywy autorki programu, dzięki poparciu ówczesnych władz wojewódzkich (Wojewódzki Zespół Pomocy Społecznej), oświatowych (Kuratorium Oświaty I Wychowania, Wydział Edukacji UMŁ) oraz PFRONu (który zakupił lokal dla realizacji programu) powstał „Dom na Osiedlu” jako placówka pilotażowa, alternatywna dla DPSu. Projekt był całkowitym odwróceniem od myślenia, że osobom niepełnosprawnym intelektualnie potrzebne są warunki specjalne, odmienne od tych, których sami potrzebujemy. Normalne życie, bowiem jest najlepszą szkołą, bez taryf ulgowych, w której w doświadczalny sposób zdobywać mogą umiejętności i samodzielność, w kontekście zaistniałych bieżących potrzeb. Tak więc w mieszkaniu usytuowanym w bloku w środku osiedla zamieszkało 6 osób obu płci w wieku od 10-18 lat upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym i znacznym. Sieroty społeczne, wszyscy wzięci z państwowych placówek opiekuńczych z orzeczeniami o niezdolności do jakiegokolwiek pracy lub samodzielności (poza najmłodszą dziewczynką) skazani na pobyt do końca życia w DPSie.

„Dom na Osiedlu” – był pierwszym domem w ich w życiu, który mieli wspólnie stworzyć z pomocą asystentów. Początek był dokładnie taki, jak opisała autorka programu. Nie umieli niczego. Musieli nauczyć się wszystkiego. Zadaniem zespołu asystentów, którzy im towarzyszyli, była przede wszystkim akceptacja, wnikliwa obserwacja pełniona całodobowo, pomoc, rada, nauka, inspiracja – nigdy wyręczanie.

Rok pobytu w „Domu na Osiedlu” przyniósł następujące rezultaty:

A/ odstawienie wszystkim mieszkańcom domu leków uspokajających, jednej z osób leków psychotropowych bezprawnie zapisanych.

B/ wszyscy nauczyli się poruszać samodzielnie po osiedlu i mieście włącznie z najmłodszą 11-letnią uczennicą szkoły specjalnej, do której uczęszczała w innej części miasta.

C/ nauczyli się pełnej samoobsługi, sprzątania całego mieszkania /nigdy nie zatrudniono w domu ani sprzątaczkę ani kucharkę/. Po zakupy chodzili z zeszytem, w którym wypisane były potrzebne artykuły. Ponieważ większość z nich nie umiała czytać ani pisać, robili to asystenci pod ich dyktando. Od początku proponowali, co będą jedli. Właściciel sklepu osiedlowego, z którym się zaprzyjaźnili, i który stał się częstym ich gościem po zakupach wpisywał w zeszyt kwotę, biorąc ją z portmonetki, a raz na

tydzień przygotowywał rachunek.

D/ posiłki przygotowywali już sami z pomocą asystenta

E/ największym jednak osiągnięciem, było bliższe poznanie mieszkańców domu, ich rzeczywistych potrzeb, cech charakteru, możliwości, uzdolnień, gustu, itp. Ponieważ zostali wprowadzeni do pustego mieszkania/jedynie kuchnia posiadała podstawowe sprzęty/ w pokojach były tylko materace do spania, musieli, więc ten dom urządzić od podstaw, znaleźć w nim miejsce dla siebie. Wybrać meble, przedmioty spośród tych, które dostawaliśmy od sąsiadów lub, które musieliśmy kupić. Trzeba go było jakoś ozdobić. Tak powstała ich wspólna potrzeba pracowni, w której mogliby coś zrobić.

Kilka informacji ogólnych:

Dom na Osiedlu od 1995 roku jest prowadzony przez Stowarzyszenie o nazwie Towarzystwo Przyjaciół „Domu na Osiedlu” z siedzibą w Łodzi przy ul. Kalinowej 5m2. Jest Organizacją Pożytku Publicznego. W 2002 roku „Dom na Osiedlu” został wpisany do rejestru UNESCO jako najlepszy projekt z Polski dla osób niepełnosprawnych.

Pracownia, integralna część „Domu na Osiedlu ” - powstała w 1996 roku. Było to możliwe, ponieważ dzięki staraniom Stowarzyszenia nasza wychowanka otrzymała decyzją Rady Miejskiej mieszkanie w zamian za oddane po swojej matce umieszczonej w DPSie. Za zgodą administracji Stowarzyszenie podnajęło od niej ten lokal (w taki sam sposób rok później uzyskaliśmy drugie mieszkanie w tej samej kamienicy a w 2002 roku jeszcze następne, znowu w innej części miasta, w którym mogły zamieszkać nowe osoby. Na rozszerzenie, bowiem naszej działalności otrzymaliśmy specjalną dotację z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, która nam pomogła zaadaptować te lokale na potrzeby Domu.) Film zrealizowany przez TV Toya z 2002 roku rejestruje współudział młodzieży w pracach adaptacyjnych nowego mieszkania.

Następny etap realizacji Programu 2013 rok:

„Dom na Osiedlu” to aktualnie 4 lokale w różnych punktach miasta. Dwa spośród nich służą jako mieszkania, w których na stałe przebywa 9 osób oraz dwa pozostałe służą pracowni twórczej, w której odbywają się zajęcia codziennie z pominięciem dni świątecznych przez 10 godzin dziennie. Przed południem zajęcia prowadzone dla 9 stałych mieszkańców Domu, po południu dla grupy wyrównawczej dochodzącej z zewnątrz.

Uzyskana samodzielność stałych uczestników projektu „Dom na Osiedlu” pozwoliła na to, by część z nich zamieszkała samodzielnie z niewielką pomocą asystenta, dotyczy to czterech osób. Jedna z nich mieszka w pokoju przy pracowni, mając wsparcie zaledwie kilka godzin tygodniowo, kiedy to jest niezbędne, pozostałe trzy osoby mieszkają razem w jednym z mieszkań. Wsparcie ich to 20 godzin tygodniowo. W czerwcu dojdzie do tej grupy jeszcze jedna osoba, która ukończy 18 lat.

Czworo pozostałych w drugim mieszkaniu to również osoby wszechstronnie usprawnione. Jednak ze względu na stan zdrowia dwojga z nich, oraz krótki jeszcze pobyt w „Domu na Osiedlu” pozostałych dwojga - mają wsparcie całodobowe.

Każdy lokal ma przydzielonych Asystentów, zatrudnionych przez Towarzystwo, którzy zależnie od indywidualnych potrzeb swoich podopiecznych udzielają należącego im wsparcia w zakresie czynności życia codziennego, prowadząc jednocześnie działania wychowawcze i edukacyjne. Mieszkańcy, z udziałem Asystentów, prowadzą swoje gospodarstwa domowe (gotują, sprzątają, robią zakupy), załatwiają sprawy urzędowe bądź leczniczo-rehabilitacyjne. Samodzielnie przemieszczają się po mieście, mają własne kontakty, w tym także ze społecznością sąsiedzką- chętnie pomagają sąsiadom, organizują spotkania towarzyskie, uczestniczą w różnorodnych imprezach zewnętrznych. Dzięki temu są rozpoznawalni i akceptowani w pejzażu miejskim. W Programie uczestniczą zarówno osoby posiadające pełne prawa obywatelskie, jak i ubezwłasnowolnione częściowo bądź całkowicie. Udział wszystkich osób jest dobrowolny, w przypadku ubezwłasnowolnienia odbywa się to za wiedzą i zgodą ich przedstawicieli prawnych. Stopniowe usamodzielnianie oraz przystosowywanie do życia zaowocowało częściowym przywróceniem praw trzem spośród pięciu ubezwłasnowolnionych całkowicie.

Integralną częścią Programu jest Pracownia Twórcza, stanowiąca miejsce pracy wychowanków, w którym rozwijają nadal swoje umiejętności w zakresie warsztatu twórczego w wielu dziedzinach sztuki (grafika tradycyjna, komputerowa, malarstwo, rzeźba, sztuka użytkowa, tkanina unikatowa, pantomima, sztuka instalacji itp.)... Tutaj instruktorzy (będący sami twórcami) również mają głównie zadanie doradcze i pomocnicze, gdyż uczestnicy tworzą według własnych projektów całkowicie samodzielnie lub z niewielką pomocą prace budzące coraz większe zainteresowanie odbiorców, ale także profesjonalistów.

Codziennie przed zajęciami prowadzone są z uczestnikami rozmowy dotyczące różnorodnych tematów: wzajemnych relacji, odpowiedzialności, miłości, seksu, dobra i zła, religii, indywidualnych zainteresowań, mody itp. Wszystkie formy zajęć proponowanych wychowankom mają służyć wszechstronnemu ich rozwojowi, a nie tylko zapełnieniu im czasu. Uczestnicy odnoszą liczne sukcesy w konkursach plastycznych (dwie nagrody w konkursach ogólnopolskich PFRON w latach: 2010 za tkaninę unikatową, 2011 za grafikę komputerową, w roku 2011 nagroda w konkursie Marszałka Województwa Łódzkiego i Biblioteki Wojewódzkiej a w roku 2012 pierwsza nagroda w ogólnopolskim konkursie NIKIFORY za malarstwo oraz w grudniu 2012 nagrody w konkursie na bombkę świąteczną zorganizowanym przez MOK Głowno), są zapraszani do udziału w wystawach plastycznych, organizowanych nie tylko dla osób niepełnosprawnych (udział w Otwartej Wystawie 2011 rok). Od 13 lat funkcjonuje w pracowni stała galeria wystawiennicza prac wychowanków. Pracownię często odwiedzają goście, także zza granicy by kupić prace. W ciągu 14 lat istnienia Pracowni przygotowanych zostało jedenaście wystaw przeglądowych prac młodzieży. 2008 – wystawa w Galerii Miejskiej (Galeria Bałucka) pt. „Odłot”, 2011 – wystawa w Muzeum Książki Artystycznej, 2011 – w klubie muzycznym Broadway połączona z kiermaszem, koncertem oraz aukcją prac podopiecznych, część z nich rejestrowana przez TV zarówno lokalną jak i ogólnopolską/ są do wglądu/.

Jest to miejsce otwarte, integracyjne, gdzie w zajęciach uczestniczą również osoby z zewnątrz. I nie tylko niepełnosprawne. Mamy wielu wolontariuszy, zarówno w Domu jak i Pracowni, zainteresowanych programem i widocznymi rezultatami. Także stażystów z różnych wydziałów UŁ. Współpracujemy z kołem naukowym Wydziału Pedagogiki Specjalnej UŁ, dla którego członków

nasza młodzież prowadziła warsztaty z produkcji filmu. Innym razem w czasie kiermaszu przygotowali i przeprowadzili warsztat szycia lalek dla dzieci. Te działania stanowią niezbędne uzupełnienie procesu wychowawczego w zakresie przygotowania do pracy “na zewnątrz”, odpowiedzialności za siebie i innych czy też współpracy w grupie. Uczestnicy Programu czasowo podejmują także prace zarobkowe, zgodnie ze swoimi predyspozycjami oraz możliwościami zatrudnienia osób niepełnosprawnych, oraz wolontarystyczne na rzecz innych osób. Pracownia jest otwarta pięć razy w tygodniu, z wyłączeniem sobót, niedziel, dni świątecznych oraz dwumiesięcznej przerwy wakacyjnej, podczas której uczestniczą w wyjazdach integracyjnych, w tym także zagranicznych.

6. Ocena efektów wdrożenia projektu dla zaangażowania mieszkańców w realizację zadań publicznych

“Dom na Osiedlu” to Projekt realizujący Program Autorski od 19 lat. Działania początkowo dotyczyły 6 osób, z których 5-cioro nadal znajduje się pod opieką Towarzystwa. Jedno z nich zostało adoptowane. Stopniowo dołączały inne osoby, kilkoro zrezygnowało z uwagi na uwarunkowania zewnętrzne. Aktualnie stałych uczestników Programu jest dziewięć. “Dom na osiedlu” to aktualnie jedyny, alternatywny pomysł na całościowe wsparcie dla osób niepełnosprawnych umysłowo na terenie naszego miasta. System opieki społecznej nadal skoncentrowany jest, bowiem na tworzeniu odrębnych warunków dla takich osób, w postaci mniej lub bardziej luksusowych domów pomocy społecznej, gdzie w warunkach warsztatów terapii zajęciowej bądź Szkół Życia uczą się oni życia “na niby”, nigdy nie mając możliwości wykorzystania zdobytych umiejętności w prawdziwym życiu, tym samym pozostając w tym samym miejscu własnego rozwoju bądź, co gorsza cofając się w nim. Wiele osób niepełnosprawnych umysłowo nie ma okazji doświadczyć nawet takiej formy opieki ze strony Samorządu, ponieważ domy pomocy społecznej w naszym województwie, jak zresztą w wielu innych są przepelnione, a na miejsce w takiej placówce osoba zainteresowana czeka nawet kilka lat. Ustawa o pomocy społecznej nie przewiduje również sytuacji, w której dorosła osoba, umieszczona w domu pomocy społecznej, może z niego wyjść przygotowana do życia na, tyle, aby uzyskać pomoc Państwa na usamodzielnienie się. Zatem pobyt w domu pomocy społecznej staje się dożywotnią koniecznością, obciążając budżet kosztami niepotrzebnej często opieki i nadzoru nad osobą, która przy odpowiednim przygotowaniu mogłaby egzystować samodzielnie przy udzieleniu jej niezbędnego, znacznie tańszego wsparcia, czego przykładem są mieszkańcy “Domu na Osiedlu”. Kolejnym problemem, jaki udało się nam rozwiązać, oczywiście w mikroskali, jest sprawa absolwentów Szkół Specjalnych, którzy po osiągnięciu pełnoletniości, pozostawiani są sami sobie. Na ich edukację Państwo przeznacza niemałe środki, które w większości przypadków są marnotrawione, gdyż osoby te nie są w stanie egzystować samodzielnie, a środowiska, do których powracają nie zapewniają im właściwych warunków dalszego rozwoju. Powiększają, zatem kolejkę chętnych do dożywotniego, niegwarantującego żadnych postępów pobytu w domach pomocy społecznej. Stając się natomiast uczestnikami Programu, mogą nie tylko wykorzystać to, czego nauczyli się w Szkołach Specjalnych, ale również skonfrontować to z normalnym życiem, uzyskując wsparcie, konieczne do zaistnienia w trudnej dla nich rzeczywistości normalnego życia.

Pracownia Twórcza prowadzona przez Towarzystwo jest miejscem otwartym, gdzie osoby niepełnosprawne umysłowo mogą rozwijać swoje różnorodne predyspozycje, w którym udział jest nie tylko twórczym spędzaniem czasu, ale równocześnie także pozwala na integrację ze środowiskiem

także osób w normie. Nie jest to udział czasowo ograniczony, tak jak w warsztatach terapii zajęciowej, który kończy się po 2-3 latach, a osoba niepełnosprawna umysłowo pozostaje bez zajęcia i żadnego środowiska do końca życia, stając się bezużyteczna dla społeczeństwa i bezwartościowa we własnych oczach, skazana wyłącznie na dożywotnią, głodową rentę. Uczestnicy Programu stopniowo rozwijają swoje zdolności, co po kilku latach owocuje sukcesami, a także możliwością zarobku, co buduje poczucie ich własnej wartości, a także pozwala na zwiększenie dochodów, co skutkuje częściowym przejściem odpowiedzialności za własne utrzymanie.

Podsumowując: realizacja Programu Autorskiego, zakładającego maksymalne usamodzielnianie i usprawnianie osób niepełnosprawnych umysłowo, poprzez wspieranie ich w warunkach normalnego życia jest możliwością rzeczywistej pomocy w ich integracji społecznej. Zamieszkanie w „Domu na Osiedlu” jest wyzwaniem dla podopiecznego, przyjęciem proponowanego Programu, na który wyraża zgodę. Przez lata istnienia Domu obserwujemy zaskakujące zmiany, jakie w nich zachodzą. W sposobie zachowania, wypowiedzania się, wzajemnych relacji, umiejętności skupiania się, koncentracji, ale także samoświadomości i odpowiedzialności. Są dwa zasadnicze obszary, w których poprzez różnego rodzaju zadania dokonuje się wspomniany wyżej rozwój. Dom, który sami współtworzyli od podstaw, w którym sami „dobrali się”, o który muszą sami dbać, w którym muszą spełniać wszystkie czynności związane z prowadzeniem go dla 5,6 osób, które stanowią wspólnotę. Muszą uczyć się wzajemnie siebie, poznając własne ograniczenia, wybaczać sobie słabości, pomagając sobie w potrzebie. Uczą się także przynależności do społeczeństwa. Poznają prawa, które nim rządzą, radości, które płyną z uczestniczenia w życiu społecznym, ale i zagrożenia, których nie można wykluczyć. Rolą zespołu asystentów jest towarzyszyć im, wspierać, rozwiązywać wspólnie problemy, doradzać, ale przede wszystkim akceptować.

Drugim obszarem uzupełniającym jest Pracownia. Tu uczestnicy nie tylko rozwijają i doskonalą swoje umiejętności warsztatowe, ale dzięki realizowaniu swoich pomysłów, odzyskują poczucie własnej wartości, niepowtarzalności i godności tak bardzo zlekceważonych i zniszczonych w poprzednich miejscach pobytu.

7. Oszacowanie nakładów poniesionych na organizację i realizację projektu

Corocznie zmniejszają się realne koszty utrzymania naszych wychowanków. Sposób realizacji programu oraz maksymalne usamodzielnianie podopiecznych poprzez aktywny udział w czynnościach życia codziennego umożliwiły obniżenie kosztów dzięki wyeliminowaniu zatrudnienia całego personelu pomocniczego (pracunki, sprzątaczkę, kucharkę, zaopatrzeniowca itd.) oraz zmniejszenia o połowę ilości zatrudnionych asystentów. Uczestnicy podejmują także prace zarobkowe, choć z uwagi na aktualne bezrobocie oraz ograniczone możliwości zatrudniania osób niepełnosprawnych umysłowo, zakres tych działań jest mocno ograniczony. Pracownia Twórcza często uczestniczy w kiermaszach prac podopiecznych, dodatkowe dochody pochodzą także ze sprzedaży prac bądź to w trakcie ich wystaw bądź zamówione przez indywidualnych odbiorców.

Uczestnicy projektu przekazują Towarzystwu 70% swoich dochodów, w oparciu o umowy cywilnoprawne, jako wkład własny w realizację Programu. Towarzystwo Przyjaciół „Domu na Osiedlu” aktualnie otrzymuje dofinansowanie z PFRON-u uzyskane na drodze konkursu oraz środki od prywatnych sponsorów. Jako Organizacja Pożytku Publicznego od ubiegłego roku posiadamy także

prawo do uzyskiwania wpływów z 1% podatku. Towarzystwo startuje w różnych konkursach tematycznych związanych z działalnością statutową, skąd okresowo uzyskuje niewielkie wpływy. W ramach posiadanych środków Towarzystwo opłaca wszystkie lokale, (w tym również podnajmowane od podopiecznych), łącznie z mediami, zapewnia aprowizację, ubranie oraz pokrywa wszelkie koszty związane z funkcjonowaniem wychowanków (w tym pokrycie kosztów zatrudnienia Asystentów). NIE OTRZYMUJEMY żadnych dotacji od organów samorządu terytorialnego, mimo iż wszyscy nasi wychowankowie posiadają prawo do ustawowej pomocy państwa. Miasto proponuje im powrót do DPSu,/na co żadne z nich nie wyraża zgody/, w którym koszt utrzymania pensjonariusza ponad dwukrotnie przekracza koszt utrzymania w „Domu na Osiedlu”. Dwoje nie posiada renty socjalnej, a dwoje jest ubezwłasnowolnionych całkowicie, co uniemożliwia im podejmowanie pracy zarobkowej.

8. Czy napotkali Państwo trudności, z którymi należało się zmierzyć, aby zrealizować projekt?

Cały czas je napotykaemy. Wydaje się, że autorka artykułu „Problemy z instytucją czy problemy instytucji? O konsekwencjach prowadzenia domu pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych wg programu autorskiego” ujęła nasz podstawowy problem wnikliwie i obiektywnie. Przesyłamy powyższy tekst w zamian za nasz komentarz.

9. Zalecenia dla innych podmiotów zainteresowanych wdrożeniem projektu

Jak widać funkcjonujemy nadal zupełnie nieźle chociaż cały czas „pod górę.” Jednak efekty są niezwykle. Zapraszamy do Łodzi chętnych, którzy chcą naocznie zapoznać się z tym jak mogą żyć inaczej osoby, którym towarzyszymy.

Dla osób zainteresowanych mamy także wiele materiałów filmowych, które obrazują etapy życia w Domu na Osiedlu. Mamy także archiwum z ich dokonaniem twórczymi, które obrazują ich rozwój. A także dokumentację działań na zewnątrz (działania na rzecz społeczności lokalnej).